

Οι κανόνες ως πνευματικά ιάματα κατά την Πατερική Θεολογία.

Γράφει Ελένη Γρ. Κατσαρά, υπ. Δρ. Κανονικού Δικαίου Α.Π.Θ.

Όπως παρατηρεί ο Καθηγητής Ν. Ματσούκας «Η θεολογική γνωσιολογία τής βυζαντινής φιλοσοφίας και θεολογίας, στηριζόμενη καταρχήν σέ πρότυπα τής αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας, έπισημαίνει με ξεκάθαρο τρόπο τη διαφορητότητα (έτερότητα) αλήθειας και γνώσης, εἶναι και συνειδέναί... Η αλήθεια εἶναι τὸ πράγμα, και γνώση ἢ, ὡς μετοχή, προκύπτει ὕστερα ἀπό τη σχέση γνωριζόμενου έπιστητοῦ και ὑποκειμένου πού γνωρίζει αὐτό τὸ έπιστητό (ἢ μετέχει και έντάσσεται σ' αὐτό)»[\[1\]](#).

Για την ορθόδοξη θεολογία η γνώση της αλήθειας δεν είναι ένα γενικό και απρόσωπο γεγονός, με άλλα λόγια ένα προϊόν λογοποίησης του φυσικού χάους[\[2\]](#), αλλά ένα γεγονός υπομνηματισμού της Λογοποίησης της κτιστής πραγματικότητας. Το έργο αυτό αποτελεί καταγραφή της εμπειρίας των Θεοφόρων Πατέρων, οι οποίοι «συζητοῦσαν αὐτό το συγκεκριμένο Πρόσωπο, το οποίο ένεφανίζετο στους Προφήτες και ἀπεκάλυπτε μέσα στον έαυτό Του τόν Πατέρα έν Αγίω Πνεύματι, όποτε δεν συζητοῦσαν κατά τρόπον άφηρημένο

το δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀλλὰ συζητοῦσαν αὐτό το συγκεκριμένο πρόσωπο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὸ ὁποῖον ἀπεκαλύφθη στοὺς Προφῆτες καὶ μετὰ ἐν σαρκί στοὺς Ἀποστόλους. Ἔτσι, δόγμα ὀνομάζεται ἡ ὀριοθέτηση τῆς ἀποκαλύψεως. Στὴν οὐσία, ὅμως, τὸ δόγμα δείχνει τὸν ἀποκαλυπτόμενο ἐν δόξῃ Χριστό»[\[3\]](#).

Σαφέστατα τὸ ὅλο υπομνηματιστικὸ ἔργο τῶν Πατέρων δὲν εἶναι ἀπροϋπόθετο, ἀφενὸς πρέπει νὰ λάβουμε ὑπόψη μας τὴν ορθόδοξη ἀνθρωπολογία, κατὰ τὴν ὁποία ὁ νοὺς ἀποτελεῖ διαφορετικὸ τμήμα τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν λογικὴ, ἀναφέροντάς τὸν ὡς τὸν ὀφθαλμὸ τῆς ψυχῆς[\[4\]](#), ὁ ὁποῖος γιὰ νὰ φτάσει στὴ θεωρία[\[5\]](#) ἀπαιτεῖται ἡ κάθαρση-θεραπεία τοῦ καὶ ἀφετέρου σε πλήρη σύνδεση μετὰ τὸ ἀνωτέρω, τὴν διπλὴ μεθοδολογία τῶν Πατέρων, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἐκφραση τοῦ βιώματος τῆς Ἀποκαλύψεως μετὰ τὰ ἐπιστημονικὰ μέσα τῆς ἐποχῆς τοῦς. Ὅπως τονίζει ὁ Ἱερός Χρυσόστομος «Ἐτερον μὲν γὰρ στοχασμός, καὶ προφητεία ἄλλο· ὁ μὲν γὰρ Πνεύματι θείῳ φθέγγεται, οὐδὲν οἰκόθεν εἰσφέρων· ὁ δὲ τὰς ἀφορμὰς ἀπὸ τῶν ἤδη γεγενημένων λαμβάνων, καὶ τὴν οἰκείαν σύνεσιν διεγείρων, πολλὰ τῶν μελλόντων προορᾷ ὡς εἰκὸς ἄνθρωπον ὄντα συνετόν προῖδεῖν. Ἀλλὰ πολὺ τὸ μέσον τούτου κείνου, καὶ τοσοῦτον, ὅσον συνέσεως ἀνθρωπίνης καὶ θείας Χάριτός το διάφορον»[\[6\]](#).

Ἀπὸ τὴν στιγμή λοιπὸν ποῦ ἡ Ἐμπειρία τῶν Πατέρων εἶναι κοινὴ καὶ ἀδιαίρετη, κοινὸ καὶ ἀδιαίρετο ἀποτελεῖ τὸ ἔργο τὸ υπομνηματισθὲν στα ἔργα αὐτῶν. Τόσο ἀμιγῶς τὰ δογματικὰ τοῦς ἔργα, ὅσο καὶ οἱ διατυπωθέντες Κανόνες τοῦς, βρίσκονται σε ἀδιάρρηκτο ὀργανικὸ δεσμό. Σκοπὸς τοῦς δὲν εἶναι ἄλλος, παρὰ ἡ θεραπεία τοῦ ἐκπεσόντος ἀνθρώπου-τοῦ πνευματικὰ ἀσθενούς, ὁ ὁποῖος βρίσκεται σε σκοτισμὸ τοῦ νοός. Γιὰ αὐτὸ τὰ δόγματα καὶ κατὰ λογικὴ ἀναλογία οἱ Κανόνες «...δὲν εἶναι μόνιμη κατάσταση, ἀλλὰ εἶναι φάρμακα, καὶ τὰ φάρμακα ὡς σκοπὸ ἔχουν νὰ καταργηθοῦν, ὅταν θεραπευθῇ ὁ ἄρρωστος. Ὅταν θεραπευθοῦμε, δὲν ἔχουμε ἀνάγκη πλέον ἀπὸ φάρμακα καὶ ἔτσι τὰ δόγματα ὑπάρχουν, ἐφ' ὅσον δὲν βλέπουμε τὸν Χριστὸν ἐν δόξῃ. Ἀφοῦ βλέπουμε τὸν Χριστὸν ἐν δόξῃ, τότε καταργεῖται τὸ δόγμα. Καὶ ποιά εἶναι τὰ δόγματα; Εἶναι περὶ Χριστολογίας καὶ περὶ Ἁγίας Τριάδος. Τι χρειάζονται τὰ

ρητά καὶ τὰ νοήματα περί ἐνσαρκώσεως καὶ περί Ἁγίας Τριάδος, ὅταν βλέπουμε τον Χριστό, ὡς Ἁγία Τριάδα καὶ ἐνσάρκωση»[\[7\]](#).

Επομένως, το ίδιο αυτό το κανονικό αδίκημα της ιεροσυλίας οφείλει να εξεταστεί υπό το πρίσμα της οντολογικής αστοχίας και αναφερόμενοι σε οντολογική αστοχία δεν κάνουμε λόγο για τίποτα, παρά για οντολογική ασθένεια. Το κανονικό αδίκημα αποτελεί ένα διαφορετικό τρόπο για να υπομνηματισθεί η οντολογική έκπτωση από την κατάσταση της θεωρίας του Θεού με την εκάστοτε επανάληψη του προπατορικού αμαρτήματος, ως εγωιστικής κίνησης της εκάστοτε εμπαθούς ψυχής[\[8\]](#).

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της θεραπευτικής αγωγής του «όντως νοσοκομείου», δηλαδή της Εκκλησίας, αποτελεί η κανονική μνεία του Θεοφόρου Πατέρα Αγίου Γρηγορίου Νύσσης στον κ. 6, 7 για την περίπτωση της ιεροσυλίας, ὅπως θα γίνει εμφανέστερο κάτωθεν, η ιεροσυλία ως κανονικό αδίκημα συνδέεται άμεσα με την ψυχική ασθένεια της πλεονεξίας, η οποία οδηγεί στην κλοπή και δη στην κλοπή αφιερωμένου πράγματος στον Θεό, προσφέροντας τα κανονικά επιτίμια ως θεραπευτικά μέσα και όχι ως απλές νομικές καταδίκες αμιγώς λογικής-νομικής υφής.

Παραπομπή:

[\[1\]](#) Ν. Α. Ματσούκα, Δογματική και Συμβολική Θεολογία Α: Εισαγωγή στή θεολογική γνωσιολογία, Θεσσαλονίκη 1996, σελ. 32.

[\[2\]](#) Ησιόδου, Θεογωνία, Αθήνα 1934, σελ. 158.

[\[3\]](#) Ι. Βλάχου, Έμπειρική Δογματική τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τ. 1, Λεβαδεία 2010, σελ. 105.

[\[4\]](#) «...(ὡσπερ γάρ ὀφθαλμός, ἐν σώματι, οὕτως ἐν ψυχῆνοῦς)...», Ι. Δαμασκηνού, Έκδοσις ἀκριβῆστῆς Ὁρθοδόξου πίστεως, Θεσσαλονίκη 1976, σελ. 152.

[\[5\]](#) «θεωρία ἐστίν ἡ θεωρία ἡ πνευματική τοῦ νοός, τό ἐκπλήττεσθαι, καὶ κατανοεῖν ἐν πᾶσι νοῖς ἐγένοντο, καὶ γενήσονται. Θεωρία ἐστίν ἡ ὄρασις τοῦ νοός...», Ισαάκ Σύρου, Ἀσκητικά, Θεσσαλονίκη 1977, σελ. 384.

[6] Ι. Χρυσοστόμου, Ἑρμηνεία εἰς τὸν προφήτην Ἡσαΐαν εἰς κεφ. η΄, Ρ.Γ. 56, σελ. 42. -Ν. Α. Ματσούκα, Δογματική και Συμβολική Θεολογία Α: Εἰσαγωγή στή θεολογική γνωσιολογία, Θεσσαλονίκη 1996, σελ. 137-180.

[7] Ι. Βλάχου, Ἐμπειρική Δογματική τῆς Ὁρθόδοξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τ. 1, Λεβαδεία 2010, σελ. 106.

[8] Ι. Βλάχου, Ὁρθόδοξη Ψυχοθεραπεία: Πατερική θεραπευτική ἀγωγή, Ἐδεσσα 1987, σελ. 59.

Πηγή : <https://www.pemptousia.gr/>